

צ'בזטי מזהר"י

תנינא

דף כח.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה נו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

בת.

נז [2] **דע** כשצדיק גדול אמיתי מגלה תורה חידושים נפלאים ונוראים הוא טובה להקטנים במעלה שע"ז נתגדל הקטן במעלה שחבל רצים ובאים אליו וגם בהם"א נתגדל אחד עי"ז כמו שמצינו בבלעם כשנתן השם יתברך את התורה לישראל באו כל האומות לבלעם כ"א (כשארו"ל ובהים קטז). נמצא שע"י נתינת התורה לישראל נתגדל כלעם ובאו אליו כל העולם והוא

נַטַּ [נָטַ] **יֵשׁ** זָרוֹ וְנִשְׁכַּר זָרוֹ וְנִפְסַד (עֵינַי פִּסְחִים נָ): כִּי דַע כִּי מִצּוֹה גּוֹרֶרֶת מִצּוֹה [נָטַ], נִמְצָא שֶׁהַמִּצּוֹה גּוֹרֶרֶת אֶת הַחִבְרִיתָה וְכוּדְאִי יֵשׁ אִיזָה בְּחִ' בֵּין הַמִּצּוֹת מִה שֶׁהוּא בֵּין מִצּוֹה לַמִּצּוֹה [נָטַ] שֶׁהוּא מִקְשֶׁר מִצּוֹה אַחַת לַחִבְרִיתָה, אֲשֶׁר עַל יְדֵי זֶה, הַמִּצּוֹת נִגְרָרִים אַחַת אַחֶר הַחִבְרִתָּה. וּבִאֲמַת זֹאת הַבְּחִ' בַּעֲצֻמָּה הֵינּוּ מִה שֶׁהוּא בֵּין הַמִּצּוֹת כִּנְל' זֹאת הַבְּחִ' הִיא גִ'כ' יִקְרָה מֵאֵד. וְעַל כֵּן מִי שֶׁהוּא צָדִיק מְנַעֲרֻיו וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׁר מִימֵיו מִדְּרָגָא לְדְרָגָא כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית כד) **וַאֲבִרְהָם זָקֵן בָּא בִּימֵיָם** שֶׁאַבְרָהָם בָּא לְדְרָגָא שְׁלוֹ עַל יְדֵי הַיָּמִים כְּמוֹכָא בְּזוּהַר (הִי שְׂרָה ד' קַטַּ ע"א) כִּי בִּן ג' שָׁנִים הִכִּיר אֶת בּוֹרָאוֹ (נִדְרִים לב), וְהִ' הוֹלֵךְ תָּמִיד מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. וּמִי שֶׁהוּא בְּבְחִ' זֶה, הוּא מִפְסִיד עַל יְדֵי הַזְרִיזוֹת, כִּי

כדפון"ר ורחקפא וחרלד- אייר ומחרלן - איין

לב * אבות פרק ד'

תורה נט
בראשית כד (א) וְאַבְרָהָם וְיֶזְעָק
בָּא בְיָמִים וַיְדַד בְּרַךְ אֶת
אַבְרָהָם בְּכָל:

מאמר כשיש להאדם לב

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

כשיש להאדם לב, אין שום מקום שימנעוהו מעבודתו יתברך ואין לו שום התנצלות לומר, שבמקום פלוני אי אפשר לו לעסוק בעבודת ה'. כי כשיש לו לב, כל המקומות של כל העולם הם שלו (נו): (לק"ע טלטול ונסיעות לדרכים ד', ומניעות י')

שיחות

ספר לי אחד מאנשיו שפעם אחד ספר לרבנו זכרוננו לברכה שדברו לו איזה שדוך ואמר האיש הנ"ל לפניו זכרוננו לברכה ששם אין מקום לפניו. השיב לו: כשיש להאדם לב של ישראלי אין שך אצלו מקום וכו'. כי הלב הוא אלקות וכו' (כנרפס בלקוטי תנינא סימן נ"ו): (שיחות הר"ן אות קלט)

גם צריך לדעת שאדם בעל לב, הינו שלבו מתעורר באמת להבין ולהרגיש את האמת לאמתה, והוא חפץ בכל לבו לקיים רצון ה', אזי אין שום מקום שימנעוהו מעבודתו יתברך, הינו מיראת השם וקיום התורה, ואינו יכול להתנצל ולומר שמחמת המקום בו הוא נמצא, אינו יכול לעסוק בעבודת השם יתברך. כי מי שיש לו לב וחפץ באמת לקיים רצון ה', אזי כל המקומות בעולם הם בשלו. הינו, בכל מקום ששם הוא נמצא, מתחזק הוא ביראת השם וקיום התורה, ואינו מתבטל משום אדם לקיים את מצוות התורה מה שכל יהודי חייב לקיים על פי השלחן ערוך, כגון ציצית, תפלין, שבת וכו'. וכן מבאר בתורה (דברים ד כט): "ובקשתם משם את ה' אלקיך". ופרש הבעל-שם-טוב הקדוש, זכרוננו לברכה (מאור עיניים בליקוטים דף צד ע"ג, ובדגל מחנה אפרים פ' ויצא ופ' חוקת), שבכל מקום שאדם נמצא בו, הוא חייב לחפש דוקא שם את השם יתברך. הינו שחייב להתחזק ביראת השם ובקיום התורה, ולא להתבטל מפני שום מניעה, ומפני שום אדם, מלקיים את מצוות התורה המתחייבות לקימן. אבל צריך ללמד הרבה את דבריהם ועצותיהם של צדיקי האמת, בכדי לדעת איך להתחזק בשבירת המניעות. ולהרבות בתפלה ובתחנונים שהשם יתברך יעזרהו לקיים את עצותיהם ודעותיהם של צדיקי האמת. (עצות מבוארות רבי שמשון ברסקי מניעות י')

תיכף בכניסתו של רבנו לעיר ברסלב לדור שם, שאל את אנ"ש מברסלב היכן נמצא מקום טוב בשביל התבודדות, ואמר לו אנ"ש שנמצא מקום טוב, אולם הוא רחוק מהעיר. ושאל אותם רבנו: מהיכן הוא רחוק מהמנוח או מהלב? כי מי שיש לו לב אין שך אצלו מקום, כמובא בלקוטי מוהר"ן חלק ב סימן נו. והלך שם רבנו להתבודד. זה היה עמק עמוק וסביבו הרים. ובעמק היה שם מערה, ולשם היה הולך רבנו להתבודד. אנ"ש היו נוהגים ללכת לשם להתבודדות בל"ג בעומר וכיוצא, והיו מכנים את המערה הזאת "מערת רבנו" (דעם רעבינס הייל"). (שיש"ק ח"ב רמב)

היה אומר לענין מה שאמרנו רז"ל (ב"ר ויצא פרשה סח): הקדוש ברוך הוא נקרא 'מקומו' של עולם' שעל כן כל מה שאדם מקרב יותר להשם יתברך הרי הוא נכלל יותר בשם מקום, ואכן יש לו מקום בעולם והוא איש חי הדר במקומו, ולהפך, כל מה שמתרחק ממנו יתברך הרי מאבד את מקומו והוא נטרד מייגעה וליגעה ומטרדה לטרדה ומקום למקום, ודומה הוא בהשדים הפורחים באויר שאין להם מקום ומנוחה, וכן הדבר בו פי הוא מבלבל ואין לו ישוב הדעת, מחמת שאין לו באמת מקום לעמוד ולנוח ולשמוח בו, ועל זה בעקר הוא עצת רבנו הקדוש שיתבודד האדם מדי יום ביומו במקום קבוע ויחשב היטב על כל דרכיו ומעשיו ויזהר להיה לו מקום בראוי. (שיש"ק ח"ו שעד)

לקוטי הלכות

חור"מ שלוחין הלכה ד' אות טו – הלב בחינת בינה, כמו שאיתא (תקוני זוהר יז): 'בינא לבא'. שזהו בחינת השופר, כמובא בפגנות (פרי עץ חיים, שופר, פרק א), ובינה הוא למעלה מהבנין, כי הוא בחינת למעלה מהמקום, בחינת כסא הכבוד, שרשי הנשמות שהם בבינה, שהיא אם כל חי בחינת (משלי ב, ג): "אם לבינה תקרא". וזה שכתב אדמו"ר ז"ל במקום אחר (סימן נו תנינא), שמי שיש לו לב ישראלי, אין שך אצלו מקום כלל וכו', כי הוא בבחינת מקומו של עולם וכו', עין שם. נמצא, שהלב בבחינת 'למעלה מהמקום', בחינת מקומו של עולם, בחינת 'בינה', שהיא למעלה מהבנין.

חור"מ פקדון הלכה ד' אות יט – כי כל הטלטולים והגליות והנסיעות לדרכים, הכל בשביל שיזכר כל אחד את עצמו על ידי זה לשוב בתשובה שלמה על פגם אמונת חכמים, ואז הנסיעה היא כפירה ותקון על פגם אמונת חכמים שכולל כל הפגמים וכו' כנ"ל. כי על ידי הנסיעות הוא מרים ומגביה כל המקומות שבה לשם להשם יתברך בכה אמונת חכמים, וכמוכן בדברי ז"ל בכמה מקומות (סימנים מ, טב) ובכתבי האר"י ז"ל, שזה סוד כל הגליות בכלל וכל הנסיעות בפרט של כל אחד ואחד, כמוכן בפגנות 'הביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ' וכמוכן בדברינו (שיחות הר"ן סימן פה) בספר ספרי מעשיות על ענין הנסיעות וכו', עין שם. וזה בחינת מה שכתוב בלקוטי תנינא (סימן עו) על מה שישאל נקראים בני הגולה' שהוא ראשי תבות (זכריה ט, ז): 'וינשאר גם הוא' לאלקינו וכו', עין שם. וכן מה שמבאר בלקוטי תנינא (סימן נו), שמי שיש לו לב ישראלי, בכל מקום שבה יש לו מקום וכו', וכן בכמה מקומות. והכל בכח הצדיקי אמת שמאמין בהם באמת, כי בודאי איש פשוט אפילו אם הוא איש כשר – אין לו כח לזה, בפרט שיש מקומות שבה לשם, שהם רחוקים מאד מאד מהשם יתברך, בפרט שרובם או כלם עבדים, וגם עם ה' המערכים ביניהם לומדים ממעשיהם,

כמו שכתוב (תהלים קו, לה): "וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם" וכו', וסלח ה' להם וישיבם אל האמת מהרה. על פן גם האיש הכשר הגולה ומטלטל ביניהם לא היה לו כח להתחזק, בפרט להגביה גם זה המקום להשם יתברך ולתורתו, לולא ה' עוזרו בכח הצדיקי אמת שמאמין בהם.

קושיות

א. כשיש להאדם לב וכו' – צ"ע מה יש לו כשאין לו לב? הרי הלב הוא משאבה של דם. המשאבה הזו מאד תלויה פעולתה בנפש שהרגש והתפעלות של הנפש משנות את קצב פעולתה ועלכן מייחסים ללב דברים רוחניים, של הנפש ואפילו של חב"ד כפי התפעלותו מהם. כאן רבנו מכנה מי שכל התפעלותו וכיסופיו רק להשם ית', דהיינו שיש לו לב בוער לה' בלבד, דהיינו לב של איש ישראלי שאור להביותו עד א"ס כמבואר בתורה מט. ועל כן נקט כאן בהמשך נמצא מי שיש לו לב ישראלי.

ב. אדרבא הוא מקומו של עולם – צ"ע איך אפשר לייחס ללב מה שמייחסים בדחילו ורחימו להקב"ה? נראה שהכוונה שכל עולמו מכונס בתוך לבו, דהיינו שלא מעניין אותו כלום חוץ מהקב"ה שזכה להכניס לכל לבו ממש. ממילא להיכן שהולך לבו מקומו של עולמו שבתוכו הוא נמצא בלי שום הסתכלות לחוץ כלל.

ג. נמצא מי שיש לו לב ישראלי אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו, כי אין שייך אצלו מקום כלל – נראה לבאר כי לב ישראל כנ"ל בתורה מט הוא שאור להביותו עד א"ס, דהיינו ההשתוקקות אליו ית' בוערת בלבו כל כך שלא מתעניין בשום דבר שחוץ ללבו, שהרי כל כסופיו הם לה' ית' שנמצא בלבו, ולבו הוא מקומו של הקב"ה והקב"ה הוא כל עולמו, נמצא שלגביו לבו הוא מקומו של עולמו.

ד. בלקוטי עצות (מניעות י') כתב מוהרנ"ת ...כי כשיש לו לב, כל המקומות של כל העולם הם שלו – וצ"ע הרי רבנו כתב כי לבו הוא מקומו של עולם, ואיך פרש זאת מוהרנ"ת שכל המקומות שלו? וצ"ע לא הבנתי, אלא אם נדחוק ש"ל נוטריקון שוין אצלו. אבל קשה לומר שלזה כוונתו. ראה לעיל בעצות מבוארות שכתב פל המקומות בעולם הם פשוטו. ועדיין צ"ע.

עד כאן ההקדמה

תורה נו [ז]

כשיש להאדם לב של איש ישראלי הבורח לה' ואור להביותו עד א"ס/י, איך שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבא לבו הוא מקומו של עולם וכו' דהיינו שכיון שלבו בוער רק לה' ית' וכל כיסופיו רק אליו ית' בלבד, נעשה לבו מקומו של כל עולמו של אותו אדם.

כי האלקות הוא בלב כ"ש-כמו שכתוב (תהלים עג)/י' "צור לבבי וחלקי אלקים לעולם", פירוש צור לבבי היא הנפש שהיא צור האדם ושרשו, היא החלק אלוה שלי מלבי"ם) נמצא שהאלקות היא בלב. [י'] ועל כן מי שיש לב ישראלי שבווער רק לה' ית', נעשה לבו מלא אלקות כמו שהיה לפני בריאת העולם, שהיה הכל אין סוף אלקותו ית', וכשרצה לברא עולם צמצם אלקותו לצדדין ונעשה שם חלל ובו ברא את העולם/י' נמצא שהעולם הוא בחלל שבאמצע האין סוף אלקותו ית'.

² לא ידוע מתי וחיכן נאמרה תורה זו

¹ **תורה מט אות א'** – לפי אור להביות הלב של איש ישראלי, אי אפשר להתגלות מהמדות. כי אור להביותו, הוא עד אין סוף, היינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו; וצריך לצמצם ההתלהבות, כדי שישאר בלב חלל, כמו שכתוב (תהלים ק"ט): "וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי". ועל ידי הצמצום של ההתלהבות, יוכל לבוא להתגלות מהמדות, היינו לעבד את השם יתברך בהדרגה ובמדה.

⁷ בדפוס ובתקופא ותולד- אין ומתולד- אין

⁸ **תהלים פרק עג (כה) מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ: (כו) פלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי אלהים לעולם:**

רש"י (כה) מי לי בשמים – שום מלאך שבחרתי לי לאלוה לא בחרתי אלא אותך: (כו) כלה שארי – נתאוה בשרי ולבבי לך. כלה שארי – לשון תאוה כמו (תהלים קי"ט) כלתה לתשועתך נפשי:

מלבי"ם (כו) כלה שארי ולבבי – הלא כחות הגוף כולם יכלו ויתמו לבסוף, בין שארי שהוא בשר הגוף שהוא הנושא לאלה ההצלחות המדומות, וגם לבבי שהוא החפץ ומתאוה אל הצלחות האלה, הלא הוא כלה ובלתי נצחי ועם כליונס יכלו גם ההצלחות שהם נשואות עליהם, אבל צור לבבי – הצור העקרי השרשי של לבבי, הצור שעליו תום לבבי יעמוד, שהיא הנפש שהיא צור האדם ושרשו, וכן חלקי אלהים – החלק האלה הנמצא בי הלא הוא אינו כלה רק יעמד לעולם – וא"כ האושר הנישא עליו הוא ג"כ נצחי בלתי נפסד:

¹ עיין תורה מט אות א'

¹ **ראה תורה מט אות ו[א]** כי קדם הבריאה היה אור הקדוש ברוך הוא אין סוף. ורצה הקדוש ברוך הוא שיתגלה מלכותו, ואין מלך בלא עם, והצריך לברא בני אדם, שיקבלו על מלכותו. והתגלות מלכותו אי אפשר להשיג אלא על ידי המדות, שעל ידי המדות משיגין אלקותו, ויודעין שיש אדון מושל ומנהיג: וצמצם את האור אין סוף לצדדין, ונשאר חלל פנוי. ובתוך החלל הפנוי, ברא העולמות (מבואר ב"עץ חיים" בתחלתו בתיבת א' ענף ג'), והן הן מדותיו:

וזהו שאצל הש"י נאמר (שמות לג) ויח אחרי חטא העגל, הייתה עת רצון ומשה רבנו ביקש הראני נא את כבודך, וה' אמר לו לא יראני האדם וחי, אבל הנה מקום אתי וכו' ומשם תראה את אחורי. ובמדרש^ט דרשו שבתיות "הנה מקום אתי, רמז לו הקב"ה שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כמבואר בפרש"י שם [י]. וכאמור לעיל שהעולם נברא בחלל הפנוי שבאמצע אין סוף אלוקותו ית'. ורבנו בתורה מט מבאר שבלב איש ישראל שלבו בוער רק לה' ית' נעשה כולו מלא א"ס אלוקות כי אור להביותו של לב איש ישראלי הוא עד א"ס. ומבאר שם^י כיצד רמזו בפסוק "צור לבבי" שהלב הוא הצייר של המדות שבלב דהיינו כיצד עושה חלל בהתלהבות הזו ומצייר מדות טובות ע"י מחשבות טובות כדי שיוכל עבוד את ה' ית' במידה וגבול הנכון. על כל פנים נמצא מבואר שבלב איש ישראלי נמצא כל עולמו וכל התעניינותו.

נמצא מי שיש לו לב ישראלי אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו, כי אין שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבא הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כנ"ל^{יב} נמצא ממילא היכן שהוא נמצא בעולם הגשמי, הכל שוה אצלו כי לא העולם מקומו אלא לבו, הוא מקומו של עולמו :

עד כאן ביאור חברותא לתורה נו תנינא

^ח שמות פרק לג ויח ויאמר הראני נא את כבודך: ויט ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם ה' לפניך ונחתי את אשר אחן ורחמתי את אשר ארחם: וכו' ויאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי: (כא) ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור: (וכב) והיה בעבר כבדי ושמתיך בנקרת הצור ושכתי כפי עליך עד עברי: (כג) והסרתי את כפי וראית את אחרי ופני לא יראו: (פ) פרש"י (כא) הנה מקום אתי. בהר אשר אני מדבר עמך תמיד, (ל) יש מקום מוכן לי לצרכך שאטמינך שם שלא תזוק, ומשם תראה מה שתראה, זו פשוטו. ומדרשו, על מקום שהשכינה שם מדבר, ואומר המקום אתי ואינו אומר אני במקום, שהקב"ה מקומו של עולם ואין עולמו מקומו:

^ט בראשית רבה פרשה סח פסקא ט' – ויפגע במקום (בראשית כח, יא), רב הונא בשם רבי אמי אמר מפני מה מכניין שמו של הקדוש ברוך הוא וקוראין אותו מקום, שהוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג, כא): הנה מקום אתי, הוי הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם ואין עולמו מקומו.

שמות רבה פרשה מה פסקא ו' ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת על הצור, אמר רבי יוסי בר רבי חנינא הנה אנכי במקום הזה אין כתיב כאן, אלא הנה מקום אתי, אתרי טפלה לי ואין אני טפל לאתרי.

^י * בפרש"י שם ובראשית רבה סח ט' [ושמות רבה סח ו' וספר היצירה (גרסת השלם ניו יורק תשנ"ג) פ"ד מ"ב, וזהר ח"ב דף רכב. ותיקוני זוהר דף פא: ועיין תורה א תנינא אות יד]

^{יא} תורה מט אות א' והלב הוא הצייר של המדות, הינו החכמה שבלב, כמו שכתוב (שמות ל"א): "ויבלב כל חכם לב" וכו'. ועקר היצירה הייתה בחכמה, כמו שכתוב (תהלים ק"ד): "כלם בחכמה עשית". נמצא שהלב הוא הצייר, כמו שכתוב (שם ע"ג): "צור לבבי". ואית היצירה לטב ולביש, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (ברכות ס"א): "וייצר" בשני יודין וכו'. והם שני יצירין, יצר טוב ויצר הרע. הינו מחשבות טובות, הם יצר טוב. ומחשבות רעות, הם יצר הרע. כי עקר היצירים, הם המחשבות והחכמות שבלב, כמו שכתוב (בראשית ו'): "כי יצר מחשבות לבו" וכו'. וכשאדם חושב במחשבות רעות, הוא מטמטם את החלל של הבריאה, ששם התגלות המדות. כי הלב הוא צור העולמים, הינו צור המדות.

^{יב} עיין שיחות הר"ן סימן קלט ושי"ק ח"ב סימן רנב

